

RELIGION 7-9

ULRIKA ENKVIST WALLMARK

MARIA ENGSTRAND

FILIP PAEPKE

JAN STATTIN

JÖRGEN WESTLANDER

CAPENSIS FÖRLAG AB

SPRÅKGRANSKNING

Elin Herrmann

VÄRDEFULLA SYNPUNKTER PÅ INNEHÅLLET

*Jonas Cederquist, Eberhard Herrmann, Erik Hällgren,
Sara Idvardsson, Tom Lundquist och Jesper Vackmyr*

Capensis förlag AB

Falköping

www.capensis.se

e-postadress: info@capensis.se

© 2017 *Capensis förlag AB, Limnea utbildning AB,
Maria Engstrand, Ulrika Enkvist Wallmark
och Jan Stattin*

ISBN-13:978-91-85887-73-6

Första upplagan 2017

Första tryckningen

Tryck: Bulls Graphics AB, Halmstad

Redaktör och grafik:

Jan Wiklund

Teckningar:

Maja och Henry Ståhle

Framsida: Tilda Wiklund

Baksida: Bilder från sidorna 9, 121, 167 och 179.

Boken är skyddad av upphovsrättslagen.

TILL ELEVER, FÖRÄLDRAR OCH LÄRARE

Vi som har skrivit den här läroboken har använt oss av Capensis tre principer.

- ◇ Att följa kursplanen.
- ◇ Att ha en tydlig struktur.
- ◇ Att göra ämnet enkelt att förstå.

Principerna har varit mycket stimulerande för oss författare eftersom innehållet i ämnet religionskunskap, som det beskrivs i kursplanen, är omfattande och mycket komplext.

Vi hoppas att boken ska konkretisera ämnesinnehållet som beskrivs i kursplanen för både elever och lärare. Boken kan då ge användarna stöd att se strukturerna som finns i kursen. Vi hoppas också att boken tydligt och enkelt beskriver ämnesinnehållet för eleverna utan att för den skull förenkla ämnesteorin.

Religionsämnet har förändrats

Tidigare innehöll religionsämnet många religiösa berättelser och mycket religionshistoria. Ett syfte var att fostra eleverna i ”god kristen anda”. Idag är religionsämnet neutralt och både religiösa och icke-religiösa livsåskådningar får plats. Undervisningen handlar inte längre bara om kristendomen utan om olika livsåskådningar.

Etik har nu en självklar plats i ämnet. Den har ingen kristen utgångspunkt utan en allmänskligt grundad utgångspunkt.

Inriktningen på ämnet är idag mer elevcentrerad. Eleverna får möjlighet att problematisera etiska och moraliska frågeställningar.

Innehållet i religionsämnet har tydligt förändrats. Fokus har flyttats i riktning mot sociologi, filosofi och psykologi. Ämnet handlar idag dels om att förstå samhället vi lever i och dels om elevernas funderingar om livet - deras livsfrågor.

Centralt innehåll från början till slut

Capensis religionsbok följer, precis som de övriga böckerna i SO-serien, det centrala innehållet i tur och ordning. På så vis kommer till exempel de olika religionernas urkunder och centrala tankegångar nära varandra i boken. Det blir då lättare att göra jämförelser. De icke-religiösa perspektiven blandas dessutom med de religiösa.

Bokens uppbyggnad är också enkel att följa för lärare och elever som vill gå igenom en livsåskådning i taget. Livsåskådningarna finns utspridda i boken, men både kapitelindelningen och rubriksättningen är tydlig, vilket innebär att det även går att läsa kapitlen i en annan ordning. Längst bak i boken finns ett utförligt register som gör det lätt att hitta bland ord och begrepp.

Lycka till!

Ulrika (Uppsala),
Maria (Göteborg),
Filip (Jönköping),
Jan (Gävle) och
Jörgen (Uppsala)
5 januari 2017

INTRODUKTION TILL RELIGIONSKUNSKAP

Ett annat namn på ämnet religionskunskap på högstadiet skulle kunna vara livsåskådningskunskap. Kursplanen i religionskunskap handlar nämligen inte bara om religion utan också om andra sätt att se på livet.

Att ange tiden

I den här boken används inte f.Kr. (före Kristus) och e.Kr. (efter Kristus). För de kristna är Jesus Kristus Guds son, men det är något som judar, muslimer, hinduer och buddhister inte håller med om. Vi har därför valt att använda begreppen f.v.t. (före vår tid) och e.v.t. (efter vår tid) för att ange årtal.

Frågan om vad som är mest lämpligt att använda, f.Kr./e.Kr. eller f.v.t./e.v.t., handlar också om att undervisningen i den svenska skolan ska vara neutral. Undervisningen ska bygga på vetenskap, inte på trosuppfattningar.

Stort eller litet g?

Ska gud skrivas gud eller Gud? I boken skrivs Gud när kristendomens, judendomens och islams Gud nämns. Det är som att skriva Allah, vilket är gudens egennamn.

Inom hinduismen och buddhismen skrivs gudar-nas namn med stor bokstav. Gud skrivs som gud när gudsbegreppet diskuteras i allmänhet.

Religionsämnets innehåll

I Sverige undervisade lärarna förr i tiden om kristendomskunskap. Några av oss författare fick till och med sjunga en psalm i början av skoldagen.

Idag är det bestämt av riksdagen att den svenska skolan ska vara helt neutral. Det gäller även friskolor som drivs av religiösa samfund.

Ämnet och undervisningen anses idag vara alldeles neutrala och ingen livsåskådning anses mer rätt eller mer sann än någon annan.

Kristendomen är en del av svensk historia

Sverige kristnades för ungefär 1 000 år sedan. Sveriges historia har genom åren påverkats mycket av kristendomen. Det finns många kristna traditioner som går långt tillbaka i tiden. Det förklarar varför kristendomen får större utrymme i kursplanen än andra livsåskådningar.

Varför religionskunskap i skolan?

Alla som går i svensk skola ska läsa religionskunskap. Det finns inga undantag. Kunskap om olika livsåskådningar är mycket viktig för att förstå sig själv och andra. Okunskap kan leda till intolerans och konflikter. Det gäller både i skolan och i hela världen. Religionsämnet erbjuder stora möjligheter att diskutera frågor som inte har några enkla svar.

ÖVERSIKT AV NÅGRA SEKULÄRA OCH RELIGIÖSA LIVSÅSKÅDNINGAR SOM FINNS BESKRIVNA I BOKEN

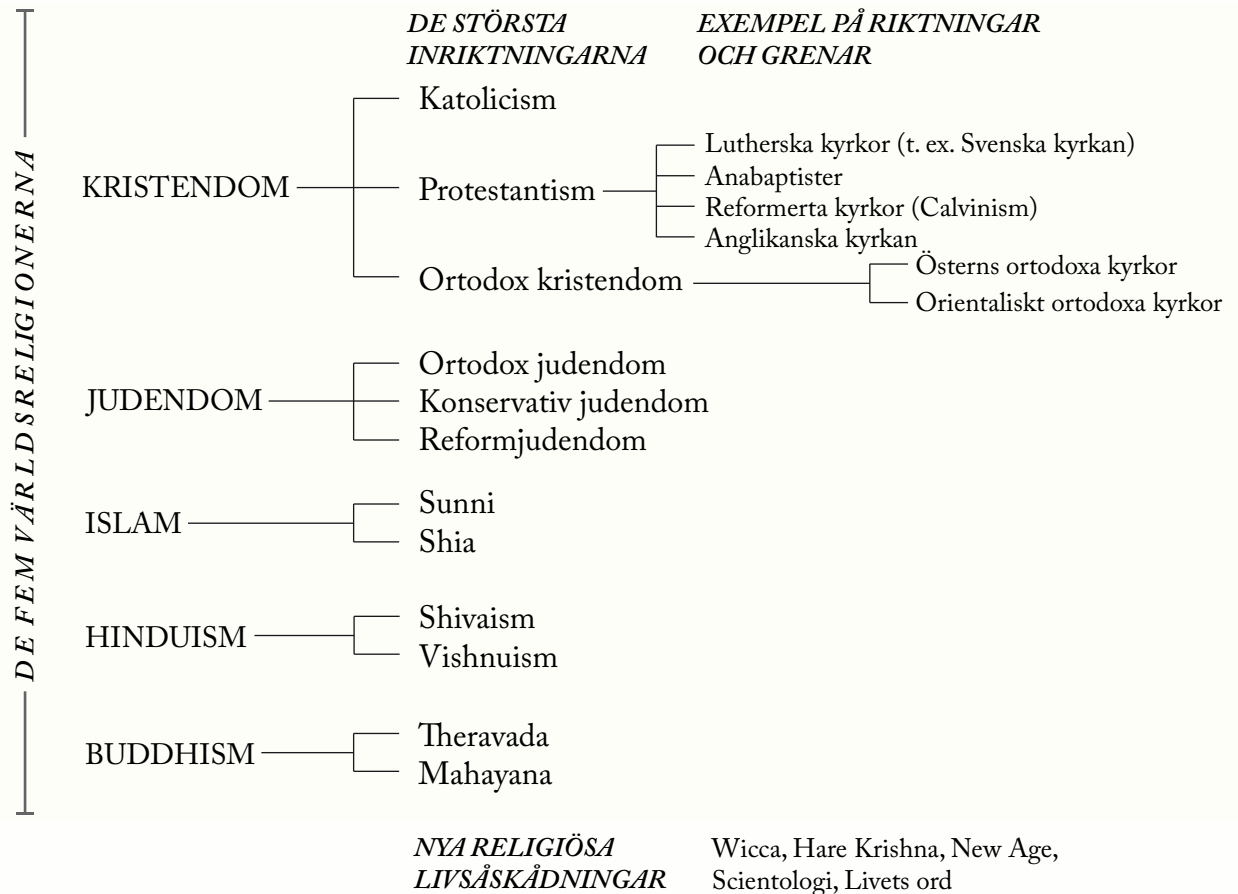
SEKULÄRA LIVSÅSKÅDNINGAR

SEKULÄR HUMANISM
EKOSOFI

HEDONISM
EXISTENTIALISM

NATURALISM
(ATEISM)

RELIGIÖSA LIVSÅSKÅDNINGAR

INNEHÅLL

LIVSÅSKÅDNINGAR	9	Ord och begrepp	55
Övning: Livsaskådning	12	Frågor till texten	55
KRISTENDOMEN	14	Buddhismens urkunder	56
De tre syskonreligionerna	15	Centrala tankegångar inom buddhismen	57
Kristendomens urkund	16	Övning: Öva sig i lycka	58
Centrala tankegångar inom kristendomen	18	Centrala tankegångar i ett buddhistiskt liv	60
Treenigheten	19	Ord och begrepp	61
Jesus - Guds son	20	Frågor till texten	61
Centrala tankegångar i ett kristet liv	22	VÄRLDSRELIGIONERNA I DAGENS SAMHÄLLE	62
Ord och begrepp	23	Religioner möts i Sverige	64
Frågor till texten	24	Övning: Vem får jobbet?	64
Kristendomens tre inriktningar	26	Klaner och hederskultur	65
Romersk-katolska kyrkan	27	Kvinnors inflytande ökar inom religionerna	66
Ortodoxa kyrkan	30	Religion - sexualitet och mat	67
De protestantiska kyrkorna	34	Förståelse och acceptans	68
Jämförelse mellan katolicism och protestantism	36	Ord och begrepp	69
Ord och begrepp	36	Frågor till texten	69
Frågor till texten	37		
JUDENDOM, ISLAM, HINDUISM OCH BUDDHISM	38	VÄRLDSRELIGIONERNAS HISTORIA	70
Judendomens urkund	39	Övning: Nag Hammadi-texterna	70
Centrala tankegångar inom judendomen	40	Kristendomens historia	71
Centrala tankegångar i ett judiskt liv	42	Övning: Gudsbevis	74
Ord och begrepp	43	Sammanfattning av kristendomens historia	76
Frågor till texten	43	Ord och begrepp	76
Islams urkund	44	Frågor till texten	77
Centrala tankegångar inom islam	45	Judendomens historia	78
Centrala tankegångar i ett muslimskt liv	48	Sammanfattning av judendomens historia	84
Övning: Islams fem pelare	48	Övning: Uttåget ur Egypten	84
Ord och begrepp	49	Ord och begrepp	85
Frågor till texten	49	Frågor till texten	85
Hinduismens urkunder	50	Islams historia	86
Övning: Svastikan	50	Sammanfattning av islams historia	92
Centrala tankegångar inom hinduismen	51	Ord och begrepp	93
Centrala tankegångar i ett hinduiskt liv	54	Frågor till texten	93
Övning: Fördomsfulla bilder	54		

Hinduismens historia	94
Ord och begrepp	97
Frågor till texten	97
Buddhismens historia	98
Ord och begrepp	99
Frågor till texten	99
Sammanfattning av världsreligionerna	100
NYA RELIGIÖSA RÖRELSER, NYRELIGIOSITET OCH PRIVATRELIGIOSITET	102
Nya religiösa rörelser	103
Nya religiösa rörelser - Wicca	104
Övning: Harry Potter	104
Nya religiösa rörelser - Hare Krishna	105
Nyreligiositet - New Age	106
Vem bestämmer vad som är en religion?	107
Övning: Vad är en religion?	107
Privatreligiositet	108
Ord och begrepp	108
Frågor till texten	109
SEKULÄRA LIVSÅSKÅDNINGAR	110
Ateism	111
Övning: Ödet eller slumpen	111
Existentialism	112
Övning: Frihet och ansvar	112
Sekulär humanism	113
Övning: Centralt innehåll	113
Fyra viktiga områden inom sekulär humanism	114
Övning: Som i USA	114
Övning: Religiöst neutralt	115
Naturalism	116
Ekosofi	117
Hedonism	118
Ord och begrepp	119
Frågor till texten	119

RELIGION OCH SAMHÄLLE 121

KRISTENDOMEN I SVERIGE	122
Kyrka och samhälle under medeltiden	123
Kyrkan och socknen	124
Reformationen i Sverige påbörjas under 1500-talet	125
En tro och en kyrka från 1600- till 1700-talet	126
Upplysningen - kyrkans makt minskar	128
Religionsfrihet och sekularisering	129
Minoritetsreligioner i Sverige	130
Ord och begrepp	132
Frågor till texten	133
SAMHÄLLE OCH RELIGION	134
Kristna fundamentalister och vetenskap	135
Befrielsesteologi inom katolska kyrkan	138
Religiösa regler och lagar	140
Jämställdhet i Indien	142
Ord och begrepp	143
Frågor till texten	143
RELIGION, POLITIK OCH KONFLIKTER	144
Centraletik och signaletik	145
Religiös fundamentalism och extremism	146
Konflikten på Nordirland	148
Yazidierna - en kurdisk minoritet	149
Konflikten Israel-Palestina	150
Kriget i Syrien	152
Konflikter i Burma - motstånd mot diktaturen	154
Konflikter i Burma - minoriteter förföljs	155
Konflikten Kina-Tibet	156
Väld mellan hinduer i Indien	157
Det delade Cypern	158
Ord och begrepp	159
Frågor till texten	159

KONFLIKTER OCH MÖJLIGHETER	160	DEN GODA MÄNNISKAN	185
Vem får plats?	161	Övning: Vattenkriget	185
Ojämslälldhet och jämslälldhet	162		
Människors lika värde	163	MÄNNISKOSYN OCH ETISKA	
Vem eller vad är människan?	164	FRÅGOR	186
Respekt och tolerans	165	Människosyn inom kristendom,	
Ord och begrepp	166	judendom och islam	187
Frågor till texten	166	Människosyn inom hinduism och	
		buddhism	188
IDENTITET OCH		Människosyn inom sekulära	
LIVSFRÅGOR	167	livsåskådningar	189
		Etiska frågor	190
LIVSFRÅGOR I POPULÄRKULTUR	168	Övning: Värde eller värdighet	191
Övning: Filmanalys	169	Övning: Likheter och skillnader	192
Övning: Textanalys	169	Ord och begrepp	193
Övning: Dataspelsanalys	169	Frågor till texten	193
IDENTITETER OCH LIVSSTILAR	170	ETISKA BEGREPP	194
Övning: Identitet	171	Övning: Dricksvatten	194
		Övning: Etiska begrepp i ett	
RITER	172	sammanhang	195
Olika slags riter	174	Övning: Respekt för levande	195
Riter förändras	176	Övning: Ansvar för klimatförändringen	197
Övning: Blomstertid	176	Övning: Dödshjälp - en mänsklig	
Ord och begrepp	178	rättighet?	197
Frågor till texten	178	Övning: Värdeladdad text	197
ETIK	179	EFTERORD: MÄNNISKANS BEHOV	
		AV FÖRKLARINGAR	198
TRE ETISKA MODELLER	180		
Övning: Fuska på provet	180	REGISTER	201
Konsekvensetik	181		
Övning: Förbättring av skolan	181	BILDFÖRTECKNING	204
Pliktetik	182		
Övning: Gör din plikt	182		
Sinnelagsetik	183		
Övning: Björntjänster	183		
Ord och begrepp	184		
Frågor till texten	184		